

EUIPO

ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

www.euiipo.europa.eu

ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Συνοπτική παρουσίαση

Ιούνιος 2020

ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ομάδα έργου:

Michał Kazimierczak, οικονομολόγος, EUIPO

Altair Breckwoldt Jurado, ασκούμενη, EUIPO

Nathan Wajzman, επικεφαλής οικονομολόγος, EUIPO

Οι συντάκτες θα ήθελαν να ευχαριστήσουν την Catalina Martínez από το Εθνικό Συμβούλιο Ερευνών της Ισπανίας (CSIC) και τον Alex Sander από την Free Software Foundation Europe για τις χρήσιμες παρατηρήσεις τους στο αρχικό σχέδιο της παρούσας έκθεσης.

Εικονογράφηση εξωφύλλου Gerd Altmann. Άδεια χρήσης της εικονογράφησης σύμφωνα με τους σχετικούς όρους της Pixabay <https://pixabay.com/es/service/license/>

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Με τον κανονισμό αριθ. 386/2012 ανατίθενται στο Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την Παραβίαση των Δικαιωμάτων Διανοητικής Ιδιοκτησίας (το Παρατηρητήριο) καθήκοντα που σχετίζονται με τη βελτίωση της κατανόησης της αξίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ) και την προώθηση της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με νέα ανταγωνιστικά επιχειρηματικά πρότυπα που διευρύνουν τη νόμιμη προσφορά πολιτιστικού και δημιουργικού περιεχομένου. Στο πλαίσιο των εν λόγω αρμοδιοτήτων, το Παρατηρητήριο καταρτίζει εκθέσεις έρευνας που παρέχουν πληροφορίες σχετικά με διάφορα πλαίσια για τη χρήση των ΔΔΙ και τη σημασία της για τις μεμονωμένες επιχειρήσεις και την ευρωπαϊκή οικονομία. Η έκθεση αυτή επικεντρώνεται στο λογισμικό ανοικτού κώδικα (ΛΑΚ), καθώς το εν λόγω λογισμικό συχνά θεωρείται ως εναλλακτικός τρόπος οργάνωσης καινοτόμων δραστηριοτήτων στον κλάδο παραγωγής λογισμικού.

Η παρούσα έκθεση εξετάζει την έκταση της χρήσης αδειών ανοικτού κώδικα από εμπορικές επιχειρήσεις του ευρωπαϊκού κλάδου λογισμικού και εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τα τυπικά δικαιώματα ΔΙ για να διατηρήσουν τα επιχειρηματικά τους πρότυπα που αφορούν λογισμικό που αδειοδοτείται με βάση τους όρους ΛΑΚ.

Το ΛΑΚ προέκυψε ως απάντηση στην εξέλιξη της βιομηχανίας λογισμικού, στις ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν την καινοτομία στον εν λόγω τομέα και στην αβεβαιότητα όσον αφορά την προστασία των ΔΔΙ λογισμικού. Ο επαυξητικός χαρακτήρας της καινοτομίας στον τομέα του λογισμικού ευνοεί την επαναχρησιμοποίηση κώδικα. Η σπουδαιότητα των δικτυακών οικονομιών προωθεί λύσεις που ενισχύουν την ευρεία διανομή λογισμικού. Η δημοφιλία του ΛΑΚ έλκει τις ρίζες της στη νοοτροπία υπέρ της ανταλλαγής λογισμικού που επικράτησε στις πρώτες κοινότητες των προγραμματιστών. Το λογισμικό έχει επίσης ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία δεν προσαρμόζονται, κατ' ανάγκη, στο ισχύον σύστημα προστασίας ΔΔΙ. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μετατόπιση της εστίασης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων από την καθεαυτή παραγωγή λογισμικού σε συμπληρωματικά προς το λογισμικό προϊόντα και υπηρεσίες. Επίσης, έχει επιπτώσεις και στα επιχειρηματικά πρότυπα των εταιρειών λογισμικού και στον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες αυτές χρησιμοποιούν τα ΔΔΙ για να διατηρήσουν τα εν λόγω επιχειρηματικά πρότυπα.

Κύρια συνεισφορά της παρούσας μελέτης είναι η ανάλυση των αποτελεσμάτων έρευνας που διενεργήθηκε σε δείγμα 1 364 εταιρειών με έδρα την ΕΕ και δραστηριοποίηση στον τομέα του λογισμικού. Όπως προκύπτει από την ανάλυση, το ΛΑΚ έχει καταστεί αναπόσπαστο μέρος των επιχειρηματικών προτύπων των εταιρειών λογισμικού. Οι περισσότερες από αυτές ενθαρρύνουν τους εργαζομένους τους να αναπτύσσουν και να χρησιμοποιούν λογισμικό που αδειοδοτείται με βάση άδειες ΛΑΚ στη διάρκεια του ωραρίου εργασίας. Η πλειονότητα των εταιρειών που έλαβαν μέρος στην έρευνα είτε διατήρησαν είτε αύξησαν τη συμμετοχή τους στην ανάπτυξη ή χρήση ΛΑΚ τα τελευταία χρόνια. Το ΛΑΚ αποφέρει ορισμένα απτά οφέλη, που δεν περιορίζονται αποκλειστικά στη μείωση του κόστους. Μέσα από την ενσωμάτωση λογισμικού ανοικτού κώδικα στα επιχειρηματικά τους πρότυπα, οι επιχειρήσεις μπορούν να αποκομίσουν στρατηγικά οφέλη που συνδέονται με την ευρύτερη διανομή λογισμικού και τη δυνατότητα να αποκτήσουν πρόσβαση σε μια μεγαλύτερη δεξαμενή γνώσεων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας, το ΛΑΚ δεν περιορίζει αλλά, αντιθέτως, διευρύνει τις επιχειρηματικές ευκαιρίες για τις εταιρείες λογισμικού· η πλειονότητά τους αντιμετωπίζει το ΛΑΚ μάλλον ως ευκαιρία παρά ως απειλή για το επιχειρηματικό τους πρότυπο. Ο ρυθμός εισόδου στον κλάδο είναι υψηλός και πολλές νεοσυσταθείσες εταιρείες αναφέρουν

τον καθοριστικό ρόλο του ΛΑΚ στην απόφασή τους να ξεκινήσουν μια επιχειρηματική δραστηριότητα. Για πάνω από το ένα τρίτο των νέων εταιρειών ανάπτυξης ή χρήσης ΛΑΚ η ύπαρξη του εν λόγω λογισμικού ήταν αποφασιστικός παράγοντας για την έναρξη δραστηριότητας.

Οι εταιρείες που επιτρέπουν στους εργαζομένους τους να ασχολούνται με την ανάπτυξη ΛΑΚ κατά τη διάρκεια του ωραρίου εργασίας εμφανίζονται σχετικά πιο επιφυλακτικές προς το ισχύον σύστημα προστασίας των ΔΔΙ σε σχέση με τις αντίστοιχες εταιρείες με μικρότερη συμμετοχή σε δραστηριότητες ΛΑΚ. Εντούτοις, οι άτυπες και τυπικές μέθοδοι προστασίας της ΔΙ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ικανότητά τους να μετατρέπουν τις ευκαιρίες της αγοράς που προσφέρει το ΛΑΚ σε κερδοφόρα επιχειρηματικά πρότυπα. Από τις απαντήσεις στο πλαίσιο της έρευνας συνάγεται ότι, όσο υψηλότερο είναι το ποσοστό των εσόδων που προέρχονται από την πώληση αδειών χρήσης μεταξύ των εταιρειών ανάπτυξης ΛΑΚ, τόσο πιο διαδεδομένη είναι η χρησιμοποίηση αποκλειστικών αδειών χρήσης. Οι εταιρείες με σχετικά χαμηλότερο ποσοστό εσόδων από την πώληση αδειών χρήσης είναι πιθανότερο να χρησιμοποιήσουν μη αποκλειστικές άδειες χρήσης για τη διανομή λογισμικού. Το κίνητρό τους, εντούτοις, να συνεισφέρουν στο ΛΑΚ είναι συνάρτηση της προστασίας της ΔΙ που ενσωματώνεται σε συμπληρωματικές προς το ΛΑΚ υπηρεσίες και προϊόντα. Για τις εν λόγω εταιρείες, η δημοφιλέστερη στρατηγική βασίζεται στην ανάπτυξη συμπληρωματικών προς το ΛΑΚ υπηρεσιών ή στην ενσωμάτωση λογισμικού σε υλικά προϊόντα.

Όσον αφορά τη χρήση και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας διαφόρων μέτρων προστασίας της ΔΙ, παρατηρούνται ορισμένες διαφορές ανάλογα με τη συμμετοχή ή όχι σε δραστηριότητες ΛΑΚ. Ενώ οι εταιρείες που δεν δραστηριοποιούνται στον τομέα του ΛΑΚ τείνουν να βασίζονται περισσότερο σε διπλώματα ευρεσιτεχνίας, στο εμπορικό απόρρητο και σε υποδείγματα, οι εταιρείες ανάπτυξης ΛΑΚ στηρίζονται κυρίως στο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, στα ονόματα τομέα διαδικτύου και στα άτυπα μέτρα προστασίας της ΔΙ. Όσον αφορά τα εμπορικά σήματα, η χρήση τους είναι παρόμοια από τις διαφορετικές ομάδες εταιρειών. Δεν υπάρχει ιδιαίτερα εμφανής απόκλιση μεταξύ των εταιρειών στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων μέτρων προστασίας της ΔΙ. Στην πραγματικότητα, το ποσοστό των εταιρειών ανάπτυξης ΛΑΚ που αξιολογούν το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, τα εμπορικά σήματα και τα υποδείγματα ως αποτελεσματικά μέτρα προστασίας των προϊόντων και των υπηρεσιών τους είναι μεγαλύτερο σε σχέση με το ποσοστό των εταιρειών που δεν δραστηριοποιούνται στον τομέα του ΛΑΚ. Αυτό υπονοεί ότι οι εταιρείες που ασχολούνται με την ανάπτυξη ΛΑΚ είναι σε θέση να εγκαταλείψουν τη χορήγηση αποκλειστικών αδειών χρήσης λογισμικού βασιζόμενες στην προστασία της ΔΙ για άλλα τμήματα των επιχειρηματικών τους προτύπων.

Με βάση την ανάλυση των απαντήσεων που δόθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας, η δραστηριοποίηση των εταιρειών στον τομέα του ΛΑΚ υπαγορεύεται από ρεαλιστικά κίνητρα, που σχετίζονται με το χαμηλότερο κόστος του και τα στρατηγικά πλεονεκτήματα που απορρέουν από την αποκεντρωμένη διαδικασία ανάπτυξης ΛΑΚ, παρά από λόγους ιδεολογίας. Η ανάπτυξη και χρήση λογισμικού που αδειοδοτείται με βάση τον ανοικτό κώδικα παρέχει οφέλη στις εταιρείες, καθώς προσφέρει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες που βασίζονται σε συμπληρωματικές προς το ΛΑΚ υπηρεσίες και προϊόντα. Είναι επίσης επωφελής και για τις κοινότητες ΛΑΚ, δεδομένου ότι το εμπορικό συμφέρον των εταιρειών συμβάλλει σε πιο σταθερές και μακροπρόθεσμες προοπτικές για την ανάπτυξη λογισμικού ανοικτού κώδικα.

Η διακυβέρνηση του ΛΑΚ και η αποτελεσματικότητα των επιχειρηματικών προτύπων που βασίζονται σε αυτό εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη συμμόρφωση των χρηστών προς τους όρους των αδειών χρήσης ΛΑΚ και τις διατάξεις για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Πρόκειται για στοιχείο που επιβεβαιώνει την ευελιξία του ισχύοντος συστήματος ΔΔΙ, το οποίο επιτρέπει την εμφάνιση νέων μεθόδων διακυβέρνησης της καινοτομίας που συμβάλλουν στην ευρύτερη διανομή καινοτόμων προϊόντων, ενώ παράλληλα διαφυλάσσει τη δυνατότητα των εταιρειών να αντλούν οφέλη από τις καινοτομίες τους.

ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ